

ส่วนที่ 2

สถานการณ์ทางสังคมของ
พื้นที่ระดับภาค :
กรณีพื้นที่ภาคใต้

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการในปีงบประมาณ 2552 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบูรณาการงานด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมให้สามารถเข้าถึงประชาชนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความเชื่อมโยงประสาน ทั้งเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น อันนำไปสู่บูรณาภาพแห่งการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อให้โครงการดังกล่าวเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ทางสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับทางคณะวิทยาการได้จัดทำเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การกำหนดแนวทาง และกลไกในการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมในพื้นที่ภาคใต้

การนำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับพื้นที่ภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้เป็นข้อมูลป้อนเข้า (Input) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการหารือ วางแผน และกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการทำงาน ตลอดจนขยายมิติของงานด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมในระดับภาคให้พร้อมรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

การนำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมเป็นผลการศึกษาจากเอกสารที่มีการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความมุ่งหมายของคณะวิทยาการในการนำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมคือต้องการชี้ให้เห็นถึงมิติด้านการพัฒนาสังคมที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องเนื้อหาทั้งเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย โดยเนื้อหาของรายงานเป็นเพียงข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้เพื่อใช้เป็นเนื้อหาประกอบการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม” ภายใต้บริบทพื้นที่ภาคใต้ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ภาคใต้

ภาคใต้เป็นภาคที่มีพื้นที่เป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ มีพื้นที่ทั้งหมด 70,715.2 ตร.กม. หรือ 44.2 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.8 ของพื้นที่ทั้งประเทศ

ประกอบด้วยจังหวัดต่างๆ 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส มีประชากรทั้งหมด 8,654,831 คน คิดเป็นร้อยละ 13.73 ของประเทศ ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินเดียน ขนาบด้วยทะเลอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออก และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก ทุกจังหวัดของภาคมีเขตติดต่อกับทะเล ยกเว้นจังหวัด ยะลา ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบ มีป่าไม้ ภูเขา หาดทราย น้ำตก ถ้ำ ทะเลสาบ และกลุ่มเกาะในท้องทะเลทั้งสองฝั่ง มีเทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาภูเก็ต เทือกเขานครศรีธรรมราช โดยมีเทือกเขาสันกาลาศีรี เป็นพรมแดนกั้นระหว่างไทย-มาเลเซีย มีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำพุมดวง แม่น้ำตาปี แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำท่าทอง แม่น้ำตะกั่วป่า แม่น้ำปากพนัง และแม่น้ำตรัง สภาพอากาศค่อนข้างร้อน แต่เนื่องจากได้รับอิทธิพลของลมมรสุมจึงทำให้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี ภาคใต้จึงมี 2 ฤดู คือฤดูร้อนและฤดูฝน

สามารถจำแนกลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมได้ตามกลุ่มจังหวัด ดังนี้

- **กลุ่มที่ 1** กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน 7 จังหวัด (ประกอบด้วยจังหวัด ชุมพร ระนอง นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี) เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีชนบทธรรมนิยม ประเพณีทางพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกับคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศ ประเพณีที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ประเพณีชิงเปรตและประเพณีชักพระของ จ.สุราษฎร์ธานี เป็นต้น เป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปปาล์มน้ำมันขั้นต้น เป็นฐานการท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำของโลก เช่น เกาะภูเก็ต เกาะลันตา เกาะพีพี เป็นฐานอุตสาหกรรมเหล็ก ดีบุก และอุตสาหกรรมพลังงานก๊าซธรรมชาติ

- **กลุ่มที่ 2** กลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง 7 จังหวัด (ประกอบด้วย ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) เป็นฐานการผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เป็นฐานการผลิตอาหารทะเลแปรรูป เป็นประตูการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านตามแนวสงขลา-ปีนัง-เมดาน เชื่อมโยงทะเลอันดามันและอ่าวไทย สงขลา-สตูล ประชากรเกือบร้อยละ 60 นับถือศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดน

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยสำเนียงชาวใต้ แต่ผู้ที่อยู่ใกล้ชายแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียจะพูดภาษาวิหรือภาษามลายู นอกจากเชื้อชาติและภาษาชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมแล้ว ยังมีกลุ่มชาวพื้นเมือง ที่เรียกว่า “ชาวน้ำหรือชาวเล” อาศัย

อยู่ตามริมฝั่งทะเลในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา หาดราไวย์และ เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต และตามหมู่เกาะต่างๆ ของจังหวัดสตูล ชาวพื้นเมืองเหล่านี้ เรียกตัวเองว่า “ชาวไทยใหม่” เชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษ ของชนชาติมลายู ชาวน้ำหรือชาวเล มีสีผิวคล้ำ ร่างกายแข็งแรง นิยักรักสงบนับถือภูตผีปีศาจ มีประเพณีบวงสรวง บรรพบุรุษ และเจ้าเกาะ โดยมีพิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์เป็นบทพิสูจน์ความเชื่อ อันนี้ ส่วนอาชีพหลักคือการทำประมง

สำหรับชาวซาไก หรือที่เรียกว่าเงาะป่านั้น เป็นชนพื้นเมืองอีกเผ่าหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ โดยเฉพาะ ที่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง อำเภอบันนังสตา และอำเภอเบตง ในจังหวัดยะลา ชาวซาไกมีผิวพรรณและรูปร่างคล้ายชาวน้ำ แต่อาศัยอยู่ตาม ป่าเขามีอาชีพหาของป่าและเก่งในการล่าสัตว์

2. การพัฒนาและบริบทการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาของภาคใต้ ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

ภาคใต้มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคและอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดจนรายได้ครัวเรือนสูง เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว (GRP per capita)** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่า ปี 2550 ทุกภาคมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวเพิ่มขึ้นจากปี 2549 โดยภาคใต้ เพิ่มขึ้น 3,097 บาท หากเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวนั้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว สูงสุดที่ระดับ 324,609 บาทต่อปี ค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวต่ำสุดอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 40,144 บาทต่อปี มีความแตกต่างอยู่ถึง 8.1 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวอยู่ที่อันดับที่ 4 ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวอยู่ที่ 93,821 บาทต่อปี ซึ่งถือว่ายังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวของทั้งประเทศ

ตารางที่ 1 ผลผลิตภาคต่อหัวและอัตราเพิ่มในปี 2549-2550

ภาค	GRP per capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม	
	2549	2550	2549	2550
ตะวันออกเฉียงเหนือ	36,062	40,144	12.1	11.3
เหนือ	57,914	63,088	11.9	8.9
ใต้	90,724	93,821	12.8	3.4
ตะวันออก	293,808	324,609	14.0	10.5
ตะวันตก	91,003	96,714	10.2	6.3
กลาง	186,780	203,245	10.8	8.8
กทม. และปริมณฑล	296,676	314,387	6.0	6.0
เฉลี่ยทั่วประเทศ	119,579	128,606	9.7	7.5

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

● **อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่าปี 2550 ภาคใต้มีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 1.8 ซึ่งในปี 2549 มีอัตราการขยายตัวถึง 4.8 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้ลดลงถึง ร้อยละ 3.0

ตารางที่ 2 อัตราการขยายตัวและโครงสร้างการผลิตรายภาค (ร้อยละ)

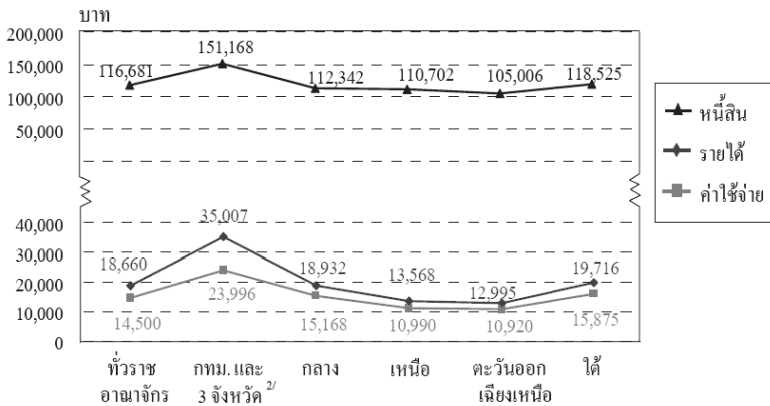
ภาค	อัตราขยายตัว		โครงสร้าง	
	2549	2550	2549	2550
ตะวันออกเฉียงเหนือ	8.1	5.9	9.9	10.0
เหนือ	5.4	4.9	8.2	8.2
ใต้	4.8	1.8	8.9	8.6
ตะวันออก	4.8	5.6	16.0	16.1
ตะวันตก	3.7	4.0	3.9	3.8
กลาง	6.8	7.0	8.9	9.1
กทม. และปริมณฑล	4.7	4.8	44.2	44.2
เฉลี่ยทั่วประเทศ	5.2	4.9	100.0	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ปี 2550 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 5.2 เหลือร้อยละ 4.9 และมีการชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งปี 2551 เศรษฐกิจขยายตัวเพียงร้อยละ 2.6 เนื่องจากการส่งออกลดลงทั้งสินค้าและบริการ ประกอบกับการลงทุนลดลง

● **รายได้ครัวเรือน** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี 2550 พบว่า รายได้ของครัวเรือนภาคใต้ มีรายได้อยู่ในลำดับที่ 4 ของประเทศ คือ 19,716 บาท ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยครัวเรือนทั่วประเทศ คือ 18,600 บาท เมื่อนำรายได้เฉลี่ยครัวเรือนภาคใต้ มาเปรียบเทียบกับรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยทั่วประเทศ พบว่าสูงกว่ารายได้เฉลี่ยครัวเรือนทั่วประเทศถึง 1,116 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.0

แผนภูมิที่ 1 รายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนและหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน รายภาค ปี 2550

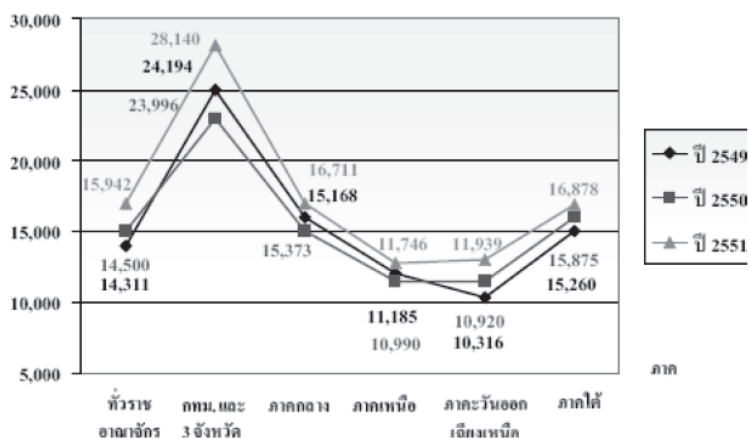
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

● **ค่าใช้จ่ายครัวเรือน** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี 2551 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 15,942 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 34.2 เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางและยานพาหนะ ร้อยละ 19.3 ค่าที่อยู่

อาศัยและเครื่องใช้ภายในบ้าน ร้อยละ 19.1 ค่าเครื่องนุ่งห่ม/รองเท้า ร้อยละ 5.3 การบันเทิง/การจัดงานพิธี ร้อยละ 3.3 การสื่อสาร ร้อยละ 3.2 เวชภัณฑ์ค่ารักษาพยาบาล ร้อยละ 2.2 การศึกษา ร้อยละ 2.2 กิจกรรมทางศาสนา ร้อยละ 1.1 9 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย ปี 2549-2551 พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ภาคใต้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนมากกว่าภาคอื่นๆ ซึ่งเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ รองจากอันดับที่ 1 คือ กทม. และ 3 จังหวัด อยู่เพียง 11,862 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 70.3 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของภาคใต้ในปี 2551 เพิ่มขึ้นจาก 16,878 บาท ในปี 2550 เป็น 15,875 บาท เพิ่มขึ้น 1,003 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 จากปี 2550-2551

แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนรายภาค ปี 2549 - 2550

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

● **การท่องเที่ยว** ภาวะการท่องเที่ยวขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองในภาคใต้ทั้งสิ้น 940,971 คน เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันปีก่อนกว่าร้อยละ 3.5 แต่ชะลอลงจาก

ไตรมาสก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 8.8 เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศที่มีการปิดสนามบิน และวิกฤตเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดกระบี่ลดลงร้อยละ 5.2 และ 13.9 ตามลำดับ ส่วนภาคใต้ตอนล่างนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลาเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.7 สะท้อนว่าหลังจากไตรมาสก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 39.9 อย่างไรก็ตาม การที่ภาครัฐและเอกชนเร่งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในสถานการณ์และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในความปลอดภัยรวมทั้งเป็นช่วงปิดภาคเรียนของมาเลเซีย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เป็นนักท่องเที่ยวหลักของภาคใต้ตอนล่างเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จึงทำให้อัตรานักท่องเที่ยวโดยรวมชะลอตัวลงไม่มาก สำหรับอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 49.2⁷

สำหรับแนวโน้มเศรษฐกิจในปี 2552 คาดว่าจะชะลอตัวต่อเนื่อง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ประกอบกับรายได้เกษตรกรมีแนวโน้มชะลอตัวลง จากการที่ราคายางพาราและปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มลดลงตามราคาในตลาดโลก อันเนื่องมาจากความต้องการที่ลดลง นอกจากนี้การส่งออกและการท่องเที่ยวจะชะลอตัวตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก

2.2 ด้านสังคม

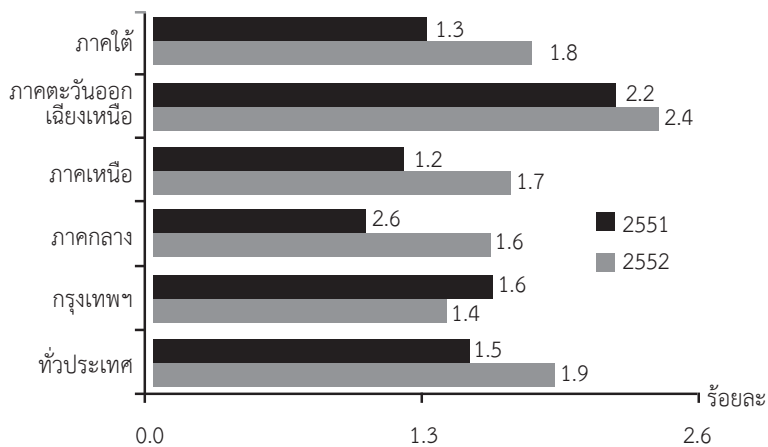
ในภาคใต้มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่แตกต่างจากภาคอื่นๆ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากร ภาวการณ์ว่างงาน แรงงานไทยที่ออกไปทำงานอยู่ต่างประเทศ ครอบครัวอย่างร้าง เด็กและเยาวชนมีปัจจัยเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์และความสุข ดังรายละเอียด

● **อัตราการว่างงาน** สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรปี 2552 เดือนมีนาคม พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 7.11 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงาน ร้อยละ 1.9 โดยภาคใต้มีจำนวน

7 ข้อมูลจากภาวะเศรษฐกิจภาคใต้ไตรมาสที่ 4 ปี 2551 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

ผู้ว่างงาน 0.88 แสนคน เมื่อเปรียบเทียบอัตราการว่างงานกับช่วงเวลาเดียวกันกับปี 2551 พบว่าภาคใต้มีอัตราการว่างงานเท่ากับภาคเหนือ คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.5

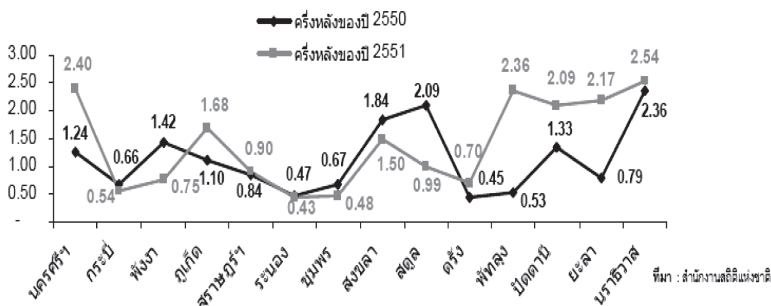
แผนภูมิที่ 3 เปรียบเทียบอัตราการว่างงานรายภาค เดือนมีนาคม ปี 2551 กับ ปี 2552

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

● **สภาวะการว่างงานจำแนกรายจังหวัด** ผู้ว่างงานใน 14 จังหวัดภาคใต้ ช่วงครึ่งหลังของปี 2551 (กรกฎาคม-ธันวาคม) มีจำนวน 81,699 คนหรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.60 เมื่อจำแนกเป็นจังหวัด พบว่า จังหวัดนราธิวาสมีอัตราการว่างงาน สูงที่สุด ร้อยละ 2.54 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 0.18 รองลงมาจังหวัดนครศรีธรรมราช ร้อยละ 2.40 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 1.16 ส่วนจังหวัดระนองมีอัตราการว่างงานน้อยที่สุดคือร้อยละ 0.43

แผนภูมิที่ 4 แสดงจำนวน และอัตราการว่างงาน จำแนกตามจังหวัด

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

● **จำนวนคนไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ** จากข้อมูลของสำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน ในช่วงครึ่งหลังของปี 2551 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ภาคใต้มีแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศจำนวน 1,668 คน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนจำนวนแรงงานที่ได้รับอนุญาตฯ มีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.74 ส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานประเทศมาเลเซีย อินเดีย และสิงคโปร์เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่าจังหวัดสงขลามีผู้ขออนุญาตเดินทางไปทำงานในต่างประเทศมากที่สุดจำนวน 666 คน (ร้อยละ 39.93) จังหวัดภูเก็ต จำนวน 319 คน (ร้อยละ 19.12) และจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 122 คน (ร้อยละ 7.31)

ตารางที่ 3 เปรียบจำนวนคนไทยที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ

จังหวัด	ครึ่งปีหลัง		การเปลี่ยนแปลง	
	ปี 2550	ปี 2551	จำนวน	%
นครศรีธรรมราช	200	207	7	3.50
กระบี่	30	21	-9	-30.00
พังงา	25	22	-3	-12.00
ภูเก็ต	274	319	45	16.42
สุราษฎร์ธานี	79	65	-14	-17.72

ระนอง	21	20	-1	-4.76
ชุมพร	51	66	15	29.41
สงขลา	549	666	117	21.31
สตูล	37	36	-1	-2.70
ตรัง	49	69	20	40.82
พัทลุง	57	63	6	10.53
ปัตตานี	62	49	-13	-20.97
ยะลา	50	40	-10	-20.00
นราธิวาส	36	25	-11	-30.56
รวม	1,520	1,668	148.00	9.74

ที่มา สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน

● **แรงงานต่างด้าว** จากข้อมูลสำนักงานจัดหางาน 14 จังหวัด ภาคใต้ จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานมีจำนวนทั้งสิ้น 19,518 คน โดยจำแนกเป็นการอนุญาตประเภทชั่วคราวมากที่สุด จำนวน 16,330 คน สำหรับต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานมากที่สุดเป็นสัญชาติอังกฤษจำนวน 2,617 คน ร้อยละ 13.41 รองลงมา สัญชาติฟิลิปปินส์ จำนวน 1,165 คน ร้อยละ 5.54 และสัญชาติจีน จำนวน 1,088 คน ร้อยละ 5.57

ประเภทอาชีพที่คนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ทำงานมากที่สุดได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ วิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน จำนวน 10,443 คน ร้อยละ 53.50 รองลงมา ผู้ปฏิบัติงานด้านบริหารและงานจัดการ จำนวน 3,354 คน ร้อยละ 17.18

ส่วนจังหวัดที่คนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ทำงานมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 8,302 คน ร้อยละ 42.53 รองลงมา จังหวัดสงขลา จำนวน 4,546 คน ร้อยละ 23.29 และจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 4,035 คน ร้อยละ 20.67

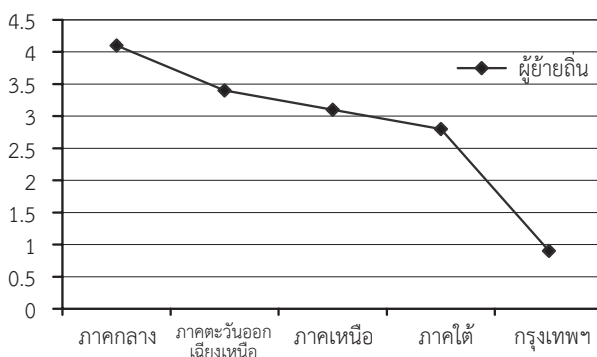
- **แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย** ภาคใต้มีจำนวน 127,693 คน จำแนกได้ดังนี้ ประเภทชนกลุ่มน้อย จำนวน 2,303 คน จังหวัดสงขลามีแรงงานต่างด้าวประเภทนี้มากที่สุด จำนวน 1,518 คน ร้อยละ 65.91 รองลงมาจังหวัดระนอง จำนวน 239 คน ร้อยละ 10.38 ส่วนจังหวัดปัตตานี มีแรงงานต่างด้าวน้อยที่สุด จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.04

ประเภทตามมติ ครม.3 สัญชาติ (พม่า ลาว กัมพูชา) จำนวน 125,390 คน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแรงงานต่างด้าวประเภทนี้มากที่สุด จำนวน 30,123 คน ร้อยละ 24.02 รองลงมา จังหวัดภูเก็ต จำนวน 29,431 คน ร้อยละ 23.47 จังหวัดระนอง จำนวน 18,494 คน ร้อยละ 14.75 และจังหวัดสงขลา จำนวน 14,460 คน ร้อยละ 11.53

- **การย้ายถิ่น** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร ปี 2550

พบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีจำนวน 2.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ของประชากรทั้งประเทศ ภาคใต้มีสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นน้อยเป็นอันดับสอง คือ ร้อยละ 2.8 รองลงมาจากกรุงเทพ คือ ร้อยละ 0.9

แผนภูมิที่ 5 ร้อยละของผู้ย้ายถิ่นแต่ละภาค จำแนกตามภาคที่อยู่ปัจจุบัน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ผู้ย้ายถิ่น หมายถึง ผู้ที่ย้ายสถานที่อยู่อาศัย จากหมู่บ้านหนึ่งหรือเขตเทศบาลหนึ่ง หรือจากต่างประเทศซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยครั้งสุดท้ายมายังอีกหมู่บ้านหนึ่งหรือเขตเทศบาลหนึ่ง

- **อัตราการหย่าร้าง** กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รายงาน จำนวนและร้อยละของการจดทะเบียนสมรสและการหย่า ปี 2548-2549 พบว่า การจดทะเบียนสมรสของภาคใต้ลดลง จากเดิมร้อยละ 12.5 เป็น ร้อยละ 12.4 ลดลง ร้อยละ 0.1 ปี 2549 ภาคใต้มีจำนวนการจดทะเบียนสมรส 44,309 คู่ และมีการหย่าร้าง 9,052 คู่

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของการจดทะเบียนสมรสและการหย่า จำแนกตามภาค ปี 2548-2549

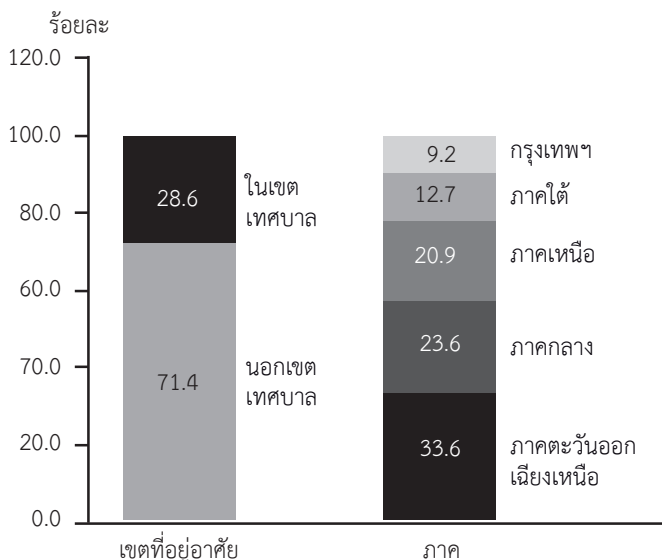
ภาค	สมรส				หย่า			
	2548		2549		2548		2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่วราชอาณาจักร	345,234	100.0	356,187	100.0	90,688	100.0	97,563	100.0
กรุงเทพฯ	45,420	13.2	47,340	13.3	15,158	16.7	15,582	16.0
กลาง	92,715	26.8	97,510	27.4	27,203	30.0	29,766	30.5
เหนือ	58,641	17.0	58,731	16.5	18,118	20.0	18,694	19.2
ตะวันออก/เหนือ	105,324	30.5	108,291	30.4	21,654	23.9	24,469	25.0
ใต้	43,134	12.5	44,309	12.4	8,555	9.4	9,052	9.3

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

- **ผู้สูงอายุ** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ปี 2550 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 ในขณะที่ดัชนีผู้สูงอายุก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จนเกือบจะเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรวัยเด็กในปี 2550 นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราส่วนเกือบท่อนผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลงเหลือ 6.3 ในปี 2550 ยังพบอีกว่า ผู้สูงอายุไทยที่อาศัยอยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 7.7 ในปี 2550 ภาคใต้มีจำนวนผู้สูงอายุอาศัยอยู่น้อยกว่าทุกภาค แต่

มากกว่ากรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 12.7 สำหรับกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุ
น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.2

แผนภูมิที่ 6 ร้อยละการกระจายตัวของประชากรผู้สูงอายุ ตามเขต
ที่อยู่อาศัยและภาค ปี พ.ศ. 2550

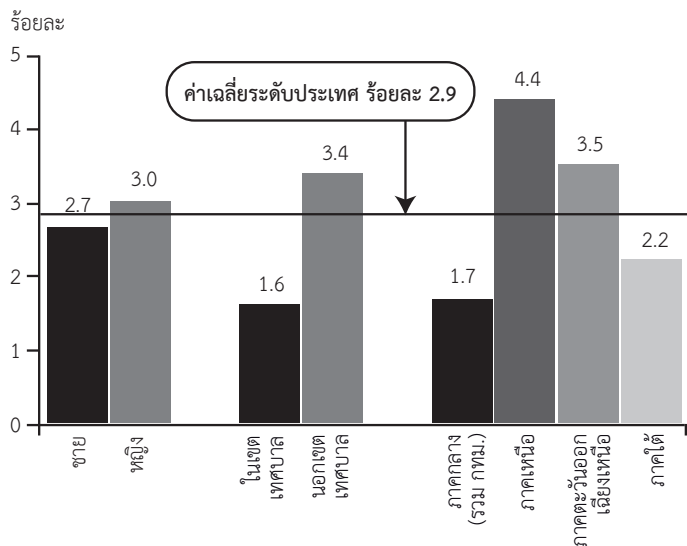

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

● **คนพิการ** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจประชากรที่พิการในประเทศไทยปี 2550 พบว่าภาคใต้มีคนพิการ ร้อยละ 2.2 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ แต่มากกว่าคนพิการในภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยคนพิการ ร้อยละ 1.7 ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คือ ประชากรที่พิการ จำนวน 1.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 2.9

แผนภูมิที่ 7 ร้อยละของประชากรที่พิการปี 2550 จำแนกตามเพศและภาค

● **เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์**จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ปี 2546-2550 ซึ่งในปี 2550 ภาคใต้มีจำนวนเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์น้อยกว่าทุกภาค ยกเว้นภาคกลาง

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนผู้ด้อยโอกาสในสังคม

ภาค	2546	2548	2550
กลาง	6,431	6,263	2,501
ตะวันออกเฉียงเหนือ	36,389	36,940	12,262
เหนือ	28,877	27,103	9,455
ใต้	7,795	9,097	3,632

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

● **เด็กและเยาวชน** โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคใต้ ได้รายงานถึงสถานการณ์เด็กและเยาวชนภาคใต้ ปี 2550-2551 ว่าสถานการณ์ทางสังคมนั้นยังคงน่าเป็นห่วงในเรื่องของความยากจน ยาเสพติด และขาดความอบอุ่นในครอบครัว

ตารางที่ สถานการณ์เด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสังคม

สถานการณ์เด็กและเยาวชนภาคใต้ ด้านสังคม	
สถานการณ์ที่แย่ลง	การเล่นเกมนอนไลน์เพิ่มขึ้น ใช้เวลาส่ง SMS มากขึ้น เล่นอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ใช้จ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่มากขึ้น ไปเที่ยวกับพ่อแม่ พึ่งน้องลดลง เวลาที่พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง ญาติน้อยลง เด็กประณม มัธยมต้น ช่วยงานบ้านลดลง อยู่บ้านคนเดียวมากขึ้น คิดเชิงบวกลดลง เชื้อกฏแห่งกรรมลดลง จดทะเบียนหย่าร้างมากขึ้น ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้น ขอบำบัดยาเสพติดเพิ่มขึ้น พื้นที่เสี่ยงเพิ่มขึ้น และมีร้านอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น
สถานการณ์ที่ดีขึ้น	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมไปด้วยกัน ท้องถิ่นต่างๆ เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็กเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีการริเริ่มโครงการบ้านหลังเรียน เพื่อแก้ปัญหาเด็กเมืองที่ขาดกิจกรรมดีๆ เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มการดื่มสุรา และสูบบุหรี่ลดลง รวมทั้งการสกัดกั้นการฉ้อฉลในเด็กและเยาวชนโดยการลดขนมอบกรอบ และน้ำอัดลม เด็กมีจิตอาสาทำเพื่อสังคมมากขึ้น

ที่มา : โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคใต้

สำหรับสถานการณ์เด็กและเยาวชนระดับประเทศ ด้านสังคม ที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ กับ 5 สถานการณ์ ได้แก่

1. ปัญหาแม่วัยรุ่น การที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี มาทำคลอดสูงขึ้นต่อเนื่อง ตั้งแต่ 2548-2551 ซึ่งปี 2551 ประมาณการว่ามีถึง 77,092 คน จากปี 2550 ที่มี 68,385 คน

2. เด็กเกิดอาจเริ่มไม่พอใส่ โดยปี 2551 มีเด็กถูกส่งเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนปี 2551 จำนวน 42,102 คน มากกว่าปี 2550 ประมาณ 2,000 คน คดีอันดับต้นๆ คือ ลักทรัพย์ ยาเสพติดและการทำร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

3. เด็กใช้ชีวิตกับสื่อมากขึ้น ประมาณ 6-7 ชั่วโมงต่อวัน ที่หมดไปกับสื่อต่างๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตและโทรทัศน์

4. เด็กไทยมีแววเครียดสูง มองสังคม และการเมืองติดลบ

5. เด็กไทยไม่ชอบไปโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น และมีนิสัยการเรียนรู้ที่น่าเป็นห่วง

● **ความมั่นคงของมนุษย์** สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ประเมินสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2550 ภายใต้กรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงประกอบด้วย 10 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล ครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม สังคมวัฒนธรรม สิทธิและความเป็นธรรม และการเมืองและธรรมาภิบาล จำนวน 56 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มีค่าต่ำสุด-สูงสุด ระหว่าง 0-100 พบว่า ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 69.65 ภาคเหนือมีค่าดัชนีความมั่นคงมนุษย์สูงสุด 77.20 ต่ำสุดคือ ภาคกลาง 63.02 มิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุดคือ มิติความเป็นธรรม 70.29 ต่ำสุด คือ มิติครอบครัว 68.98 ซึ่งเป็นเพียงมิติเดียวที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ

ภาคใต้มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำกว่าภาพรวมของประเทศ คือ 65.23 ซึ่งค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมทั้งประเทศ มีค่าเฉลี่ย 69.65 หากพิจารณาในรายมิติ พบว่า มิติมีงานทำและรายได้ มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูง ในขณะที่มิติที่อยู่อาศัย มิติการศึกษา มิติความมั่นคงส่วนบุคคล มิติการสนับสนุนทางสังคม มิติทางสังคม-วัฒนธรรมมีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำ

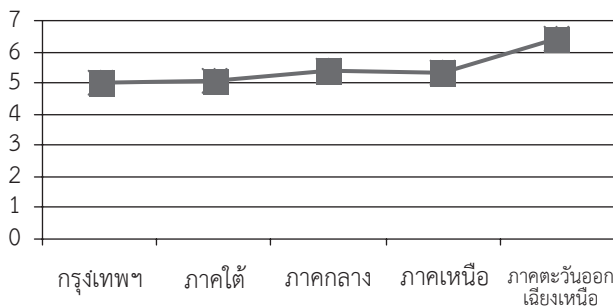
ตารางที่ 6 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวมและรายภาค จำแนกตามมิติ ปี 2550

มิติ	ภาค ภาพรวม ประเทศ	ภาค เหนือ	ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาค กลาง	ภาคใต้
1. มิติที่อยู่อาศัย	69.82	73.41	76.46	65.90	63.72
2. มิติสุขภาพอนามัย	69.93	71.22	59.69	74.53	73.71
3. มิติการศึกษา	70.02	73.20	76.68	66.25	64.12
4. มิติมีงานทำและรายได้	69.79	65.22	66.12	72.13	75.96
5. มิติความมั่นคงส่วนบุคคล	69.71	77.21	79.01	59.73	66.53
6. มิติครอบครัว	68.98	65./99	76.72	61.99	75.08
7. มิติการสนับสนุนทางสังคม	69.71	75.68	76.14	67.70	57.50
8. มิติสังคม-วัฒนธรรม	69.99	73.83	68.65	73.52	60.62
9. มิติสิทธิและความเป็นธรรม	70.29	73.05	74.01	65.34	71.09
10. มิติการเมืองและธรรมาภิบาล	69.92	75.31	62.37	68.98	75.37
ค่า CHSI เฉลี่ย	69.65	77.20	75.25	63.02	65.23

ที่มา : สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

● **ความสุขมวลรวม** สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้ทำการวัดความสุขของคนไทย ปี 2551 เดือน กันยายน-ตุลาคม คะแนนเต็ม 10 คะแนน พบว่า ประชาชนในภาคใต้มีคะแนนความสุขมวลรวมที่ 5.09 คะแนน

แผนภูมิที่ 8 ความสุขมวลรวมของคนไทย ปี2551 เดือน กันยายน-ตุลาคม

ที่มา : สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

หมายเหตุ : การวัดความสุขมวลรวมเป็นการวัดเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนและการได้รับสิ่งที่ประชาชนคาดหวังในภาพรวมของชีวิตทั้งในเรื่องของคุณภาพชีวิต ความอยู่เย็นเป็นสุข ความพอใจในชีวิตและการทำให้ชีวิตเป็นจริงตามความต้องการโดยครอบคลุม สุขภาพกาย สุขภาพใจ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ชุมชน ความเป็นธรรมในสังคม การเมือง สภาวะเศรษฐกิจระดับบุคคลและของประเทศ วัฒนธรรม การเข้าถึงบริการแพทย์ สภาพแวดล้อม ความจงรักภักดี

- **สภาองค์กรชุมชนตำบล** สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยปี 2551 มีจำนวนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในระดับจังหวัดทั่วประเทศรวม 1,075 ตำบล จำนวนชุมชนที่จัดตั้งรวมทั้งหมด 29,409 ชุมชน/กลุ่ม แบ่งเป็น ภาคกลาง/ตะวันตก 4,983 ชุมชน ร้อยละ 16.9 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8,644 ชุมชน ร้อยละ 29.4 ภาคเหนือ 8,045 ชุมชน ร้อยละ 27.3 กทม. และภาคตะวันออก 4,421 ชุมชน ร้อยละ 15 และในภาคใต้มีสภาองค์กรชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 3,316 ชุมชนจาก 190 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 11.3

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของสภาองค์กรชุมชน ตามรายภาค ปี 2551

ภาค	จำนวน	ร้อยละ
ภาคกลาง/ตะวันตก	4,983	16.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8,644	29.4
ภาคเหนือ	8,045	27.3
กทม.และภาคตะวันออก	4,421	15
ภาคใต้	3,316	11.3
รวม	29,409	100

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

2.3 ต้นสิ่งแวดล้อม

ภาคใต้เป็นภาคที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลทั้งด้านทิศตะวันตกและทิศตะวันออกของประเทศไทย มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่าไม้ และท้องทะเลที่สวยงาม จึงเป็นแหล่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญในประเทศไทย ทำให้ประสบกับปัญหาในเรื่องของพื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลายจากการพัฒนาเขตอุตสาหกรรม แหล่งชุมชน และนาุ้ง แนวปะการังเสื่อมโทรมจากการกัดเซาะชายฝั่ง และ คุณภาพน้ำในทะเลสาบสงขลาอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ดังรายละเอียดดังนี้

- **คุณภาพแหล่งน้ำ** กรมควบคุมมลพิษติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายสำคัญ 49 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง 4 แหล่ง (กว๊านพะเยา บึงบอระเพ็ด หนองหาน และทะเลสาบสงขลา) ในปี 2550 คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำโดยรวมในแต่ละภาค พบว่าภาคตะวันออกและภาคใต้แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีและเสื่อมโทรมมีจำนวนใกล้เคียงกัน แหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีในภาคใต้ได้แก่ แม่น้ำตาปิตอนบน แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำพุมดวง แม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำหลังสวน ส่วนคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้แก่ แม่น้ำตาปิตอนล่าง และแม่น้ำชุมพร และแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมได้แก่ แม่น้ำตรัง ทะเลหลวง ทะเลน้อย แม่น้ำปากพนัง ทะเลสาบสงขลา และคลองเทพา

ตารางที่ 8 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำที่สำคัญของภาคใต้ ปี 2550

เกณฑ์คุณภาพน้ำ	แหล่งน้ำ
ดี (การอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง การว่ายน้ำ กีฬาทางน้ำ การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน)	ตาปีตอนบน สายบุรี พุมดวง+ ปัตตานี หลังสวน+
พอใช้ (การเกษตร การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน)	ตาปีตอนล่าง ชุมพร
เสื่อมโทรม (การอุตสาหกรรม การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อน)	ตรัง - ทะเลหลวง - ทะเลน้อย - ปากพนัง - ทะเลสาบสงขลา คลองเทพา
เสื่อมโทรมมาก (การคมนาคม)	-

หมายเหตุ: (+) คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ดีขึ้น 1 ระดับ เมื่อเทียบกับปี 2549

(-) คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ลดลง 1 ระดับ เมื่อเทียบกับปี 2549

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

● **คุณภาพน้ำทะเล** กรมควบคุมมลพิษ รายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งปี 2549 ฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันตกเริ่มจากจังหวัดเพชรบุรีถึงจังหวัดสงขลา คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีถึงพอใช้บริเวณที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ได้แก่ ปากคลองบ้านบางตะบูน บ้านแหลม ปากแม่น้ำชุมพร และอ่าวปากหาด โดยตรวจพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ฟอสเฟส-ฟอสฟอรัส และ ไนเตรท-ไนโตรเจนสูงเกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล

ตารางที่ 9 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันตก

ฝั่งอันดามันเริ่มจากจังหวัดระนองถึงจังหวัดสตูล คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี บริเวณที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม คือ หาดชาญดำริ (ปากแม่น้ำระนอง) โดยพบปริมาณไนเตรทไนโตรเจน และฟอสเฟต-ฟอสฟอรัสสูงเกินร่างมาตรฐาน คุณภาพน้ำทะเล อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548 ในฝั่งอันดามันมีคุณภาพน้ำดีขึ้นมากกว่าพื้นที่อื่น

ตารางที่ 10 คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งอันดามัน

ระดับดัชนีคุณภาพน้ำทะเล	สถานี
 ดีมาก (>90-100)	หาดวนกร,อ.ทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 ดี (>80-90)	หาดชะอำ สะพานปลาหัวหิน หาดบริเวณโรงแรมสายลม หัวหิน ปากแม่น้ำปราณบุรี หาดสามพระยา,อุทยานฯสามร้อยยอด บ้านบ่อนอก อำเภอประจวบฯ อำเภอชะนาว,กองบิน 53 ปากคลองควาห* บ้านทุ่งประตู่* บ้านต้นกูต ปากคลองบ้านบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บ้านหน้าทับ, อำเภอบางคน บ้านสะพือ, อำเภอสะพือ หาดทรายดำ หาดทรายรี ต.อนกลาง บ้านป้อคา(อ่าวค้อ),อ.คี จังหวัดชุมพร ปากคลองตอเหล็ก ต.ลาดแม่ น้ำ อ่าวเลว หาดละไม บ้านหัวถนน เกาะพริง อ่าวท้องคอปาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี หาดในพลา หาดหินงาม,อ.ลิซต บ้านปากคลอง อ.หัวไทร* จังหวัดนครศรีธรรมราช ประตูนูบายน้ำ ปากกระแจะ,อ.ระโนด หาดมหาชัย, อ.สิงหนคร หาดเทพา หาดสมิหลา จังหวัดสงขลา
 พอใช้ (>50-80)	ปากคลองบ้านแหลม หาดเจ้าสำราญ หาดปึกเตียน จังหวัดเพชรบุรี หาดบริเวณพระราชวังไกลกังวลโรงแรมโซฟิเทล กลางหาดสมิหลา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปากแม่น้ำหลังสวน จังหวัดชุมพร หาดสำโรง,อ.ท่าชนะ ปากคลองพุมเรียง,อ.ไชยา ปากคลองท่าเคย ปากแม่น้ำตาปี, อ่าวบ้านดอน คลองกระแต, อ.กาญจนดิษฐ์ ท่าเรือหน้าอำเภอ,เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โรงไฟฟ้าขนอม,อ.ขนอม* ปากคลองท่าสูง,อ.ท่าศาลา ปากแม่น้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปากทะเลสาบสงขลา จังหวัดสงขลา
 เสื่อมโทรม (>25-50)	ปากคลองบ้านบางตะบูน* ปากคลองบ้านแหลม(ด้านกลาง)* จังหวัดเพชรบุรี ปากแม่น้ำชุมพร* ,อ่าวปากหาด* จังหวัดชุมพร
 เสื่อมโทรมมาก (0-25)	ไม่มี

ระดับดัชนีคุณภาพน้ำทะเล	สถานี
 ดีมาก (>90-100)	เกาะพระทอง + จังหวัดพังงา แห่สมทง เกาะพีพี + หาดโล๊ะตาส้ม** หาดต้นไทร + หุ้ตยว เกาะพีพี** อ่าวมาหยา** จังหวัดกระบี่
 ดี (>80-90)	หาดบางเนน หาดประพาส+จังหวัดระนอง ห้วยเหมือง,ปากคลองทับสมมุ คตองปากบาง (เขาหลัก) + บ้านเขาปีหลาย บ้านทับสมมุ+ บ้านเกาะคอเขา +บ้านเค็กคัก + จังหวัดพังงา หาดในยาง+ หาดบางเทา+ หาดสุรินทร์ หาดกมลา หาดป่าตอง + หาดกะรน หาดกะตะน้อย(หน้าโรงแรมกะตะธานี) หาดกะตะใหญ่ หาดราไวย์ + หาดในหาน อ่าวมะขาม(หน้าสถานีประมงทะเลภูเก็ต) จังหวัดภูเก็ต อ่าวฉลอง + อ่าวโล๊ะบาเกาะเกาะพีพี - อ่าวไถ่ย์ + ตำบลหาดคลองขวาง+ บ้านคลองนิน เกาะลันตา+ จังหวัดกระบี่ บ้านป้อมม่วง หาดปากเมง หาดตำราญ+ หาดเจ้าไหม หาดทองหลิง+ หาดยาว+จังหวัดตรัง หาดบ้านปากบารา+ ท่าเทียบเรือปากบารา บ้านทุ่งรีน บ้านปากบาง+จังหวัดสตูล
 พอใช้ (>50-80)	หาดบางลึก บ้านบางเนียง บ้านน้ำเค็ม จังหวัดพังงา ปากคลองท่าจีน(บ้านเกาะดีเหว) อ่าวบางโรง จังหวัดภูเก็ต หาดนพรัตนาราว แห่สมทง บ้านศาลาด่าน,เกาะลันตา จังหวัดกระบี่
 เสื่อมโทรม (>25-50)	หาดชาญดำริ(ปากน้ำระนอง) จังหวัดระนอง
 เสื่อมโทรมมาก (0-25)	ไม่มี

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

● **ป่าชายเลน**^๑ พื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนมากเป็นอันดับ 9 ของประเทศในเขตร้อนแถบเอเชีย ตลอดชายฝั่งของ 24 จังหวัด ประมาณ 2,614 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าชายเลนร้อยละ 36 ของความยาวชายฝั่งทั้งหมด ในอดีตป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มาก ซึ่งพบว่าพื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,299,375 ไร่ แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ป่าชายเลนลดลงเหลือเพียง 1,047,390 ไร่เท่านั้น เนื่องจากปัญหาหลายประการเป็นต้นว่า การเพาะเลี้ยงชายฝั่งโดยเฉพาะการทำนา กุ้ง แหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม และกิจกรรมอื่นอีกหลาย

8 ข้อมูลจากภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเลคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเภทได้เจริญเติบโตและขยายตัวอย่างไร้ขอบเขตไปสู่บริเวณชายฝั่งทะเลโดยเฉพาะในพื้นที่ป่าชายเลน จนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างรุนแรงจนน่าวิตก ป่าชายเลนในประเทศไทยซึ่งขึ้นอยู่กระจัดกระจายตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ นั้น จากข้อมูลซึ่งสำรวจ เมื่อ พ.ศ. 2529 จากภาพถ่ายดาวเทียมและการสำรวจการใช้ประโยชน์พื้นที่ภาคพื้นดิน ปรากฏว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 1,227,674 ไร่ แต่จากการสำรวจครั้งล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2539 ปรากฏว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนเหลือเพียงประมาณ 1,047,390 ไร่ เท่านั้น การกระจายและปริมาณของพื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย ส่วนใหญ่จะมีมากทางภาคใต้ประมาณ 934,220 ไร่ หรือ 89.2 เปอร์เซ็นต์ โดยจะพบทั้งทางด้านฝั่งตะวันออกติดกับอ่าวไทย และฝั่งตะวันตกด้านทะเลอันดามัน ซึ่งทางภาคใต้มีเนื้อที่ประมาณ 1,566,381.25 ไร่ ซึ่งส่วนมากจะเกิดเป็นแนวยาวติดต่อกันทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก หรือด้านทะเลอันดามัน ในเขตจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ส่วนชายฝั่งด้านตะวันออก หรือด้านอ่าวไทย จะพบตามปากน้ำและลำน้ำใหญ่ๆ ในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี

● **แร่ธาตุ** แผนกเทคนิควิศวกรรมเหมืองแร่ วิทยาลัยเทคนิคภูเก็ต ได้รวบรวมข้อมูลแร่ธาตุในพื้นที่ภาคใต้พบว่า ภาคใต้เป็นภาคที่มีแร่ธาตุต่างๆ มากมาย แร่ที่ขุดได้มากที่สุดในพื้นที่และในประเทศ คือ ดีบุก มีมากที่สุดทางชายฝั่งตะวันตกในเขตจังหวัดพังงา ภูเก็ต และระนองจังหวัดทางชายฝั่งตะวันออกมีแร่ดีบุกเกือบทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส แร่ที่มีค่าทางเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ได้แก่ หินปูน ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีมากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดสระบุรี ยิปซัม มีมากที่สุดในประเทศที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช เฟลด์สปาร์ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ หินดินดาน มีมากที่สุดที่จังหวัดนครศรีธรรมราชรองจากจังหวัดสระบุรี ดินขาว มีที่จังหวัดระนองมากเป็นที่สองรองจากจังหวัดลำปาง ทราายแก้ว ที่มีจังหวัดสงขลา นอกจากนั้นยังพบแร่เซอร์คอน (ZIRCON) ซึ่งเป็นรัตนชาติสำหรับทำเครื่องประดับพบในชั้นหินอัคนีที่จังหวัดภูเก็ตและพังงา ในอ่าวไทยนอกฝั่งสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา มีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

3. ความห่วงใยต่อพื้นที่ภาคใต้

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ภาคใต้ สามารถสรุปถึงประเด็นที่เป็นข้อห่วงใยในพื้นที่ ดังนี้

- **ปัญหาการประมง**ในเขตภาคใต้ คือ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของน่านน้ำ เช่น การทำลายป่าชายเลน การตื้นเขินของบริเวณปากน้ำ การทำเหมืองแร่ทำให้เกิดผลเสียต่อแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติตลอดจนการจับสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กจนเกินไปเป็นการทำลายวงจรชีวิตของสัตว์น้ำทะเล นอกจากนี้การขยายเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเลที่ซับซ้อนกันของประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีผลกระทบต่อการประมงน้ำลึกอย่างยิ่ง

- **ปัญหาป่าชายเลนเสื่อมโทรม** ภาคใต้มีป่าชายเลนมีเนื้อที่กว้างกว่าภาคอื่นๆ ทั้งหมด ป่าชายเลนนี้มีประโยชน์หลายประการ นอกจากจะสามารถตัดไม้มาใช้ประโยชน์เป็นพื้นและถ่านแล้วยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำด้วย ในปัจจุบันได้มีการตัดไม้จากป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์มากเกินไปจนเกิดการเสื่อมโทรมลงซึ่งก่อให้เกิดผลเสียทางด้านนิเวศวิทยาของสัตว์น้ำในอนาคต นักวิชาการได้ให้ความสนใจในเรื่องป่าชายเลนนี้มาก ในขนาดนี้ได้มีการสำรวจและศึกษาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนต่อไป ป่าชายเลนที่สำคัญในปัจจุบันได้แก่ ป่าชายเลนที่ปากน้ำกระบือ จังหวัดระนองเป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์มาก

- **ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ** ชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นภาคที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งที่เป็นพื้นดินและพื้นน้ำจึงมักมีปัญหาชายแดนเกิดขึ้นเสมอๆ ได้แก่ ปัญหาการลักลอบขนส่งสินค้าและอาวุธ ปัญหาโจรจิ้นคอมมิวนิสต์ ปัญหาคนสองสัญชาติ และปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายชายแดน เป็นต้น

- ในด้านสังคมของภาคใต้จะพบว่า ปัญหาด้านเด็กและเยาวชนยังเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง อีกทั้งในด้านความมั่นคงของมนุษย์ ภาคใต้มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำกว่าภาพรวมของประเทศ มีเพียงมิติงานทำและรายได้ มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูง ในขณะที่มิติที่อยู่อาศัย มิติการศึกษา มิติความมั่นคงส่วนบุคคล มิติการสนับสนุนทางสังคม มิติทางสังคม-วัฒนธรรมมีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและแก้ไขอย่างเร่งด่วน